

УДК 331.5:37.048.4(417)

МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА КАР'ЄРНОГО ЗРОСТАННЯ: ПРИКЛАД ІРЛАНДІЇ

Валерій Байдулін,

*молодший науковий співробітник
відділу виховання та професійної кар'єри*

Інституту професійної освіти

НАПН України,

<https://orcid.org/0000-0002-8176-4445>

e-mail: valbay@ukr.net

Анотація. Стаття аналізує сучасні моделі професійної орієнтації та кар'єрного зростання, застосовувані в Ірландії, з акцентом на їхню ефективність у контексті європейських освітніх практик. Розглядаються інституційні механізми підтримки молоді у виборі професії, а також інструменти розвитку кар'єри протягом життя. Особлива увага приділена інтеграції освітніх програм із потребами ринку праці. Матеріал може слугувати орієнтиром для адаптації успішних ірландських підходів у системі професійної освіти України.

Ключові слова: професійна орієнтація, кар'єрне зростання, освітні моделі, ринок праці, європейський досвід

MODELS OF PROFESSIONAL ORIENTATION AND CAREER GROWTH: THE EXAMPLE OF IRELAND

Valerii Baidulin,

Junior Research Fellow

*Department of Education and Career
Development of the Institute of Vocational
Education of the NAES of Ukraine*

Abstract. The article analyzes contemporary models of career guidance and professional development implemented in Ireland, with a focus on their effectiveness within the framework of European educational practices. It examines institutional mechanisms that support young people in choosing a profession, as well as tools for lifelong career development. Particular attention is given to the integration of educational programs with

labor market needs. The material may serve as a reference point for adapting successful Irish approaches within Ukraine's vocational education system.

Keywords: career guidance, career development, educational models, labor market, European experience

Проблема профорієнтації та розвитку кар'єри сучасної молоді особливо в умовах воєнного стану в Україні та необхідності післявоєнної відбудови економіки полягає у вирішенні протиріччя між об'єктивно наявними потребами суспільства у збалансованій структурі кадрів і суб'єктивними професійними спрямуваннями молоді. За своїм призначенням система профорієнтації та розвитку кар'єри сучасної молоді повинна суттєво впливати на раціональний розподіл трудових ресурсів, вибір життєвого шляху молодою людиною, адаптацію її до професії. Потреби ринку праці, національної економіки загалом в особливий період, фактичний рівень професійної підготовки фахівців, почасти недостатня кваліфікація молодих спеціалістів, інколи непристосованість до умов професійної діяльності зумовлюють збільшення рівня безробіття і часткову неефективність освітнього процесу (Пахомов, 2023). Тому функціонування та розвиток економіки на сучасному етапі потребує оперативної і адекватної адаптації молоді і конкретно випускників закладів П(ПТ)О до нинішніх специфічних умов ринку праці.

У європейських країнах політика щодо професійної орієнтації та розвитку кар'єри спрямована на досягнення цілей, визначених Резолюцією Ради Європи щодо кращої інтеграції професійної орієнтації у стратегії навчання протягом життя та Європейськими рекомендаціями щодо розвитку політики та систем професійної орієнтації протягом життя.

Саме європейські країни на протязі останніх десятиріч формують ефективні моделі кар'єрного розвитку та професійної орієнтації, які базуються на гнучкості, індивідуальному підході та тісній співпраці між освітою і ринком праці. Впровадження таких практик в Україні – це не просто адаптація, це стратегічний крок до формування конкурентоспроможного покоління. В цих моделях увага спрямована на індивідуалізацію підходу – молодь отримує підтримку, яка враховує її інтереси, здібності та життєві цілі (Міністерство, 2023).

У Республіці Ірландія професійна орієнтація молоді є важливою складовою освітньої та молодіжної політики, і реалізується через низку

структур, програм і ініціатив. Професійна орієнтація та кар'єрне консультування молоді реалізуються як частина національної освітньої та соціальної політики, з акцентом на індивідуальний розвиток, рівний доступ і зв'язок з ринком праці. Ірландська система профорієнтації – це приклад гармонійної інтеграції національного законодавства, освітніх стратегій та європейських стандартів. Такий підхід забезпечує якість і професіоналізм кар'єрних послуг, орієнтацію на потреби ринку праці, підтримку молоді в умовах змін.

Система профорієнтації та кар'єрного росту молоді в Ірландії спирається на національну і європейську нормативну базу.

Національна нормативна база Ірландії: Education Act (1998) – визначає обов'язок шкіл надавати учням доступ до освітнього та кар'єрного консультування, закріплює роль Guidance Counsellors у середній освіті. National Guidance Framework (NCGE). Розроблений Національним центром з питань профорієнтації (NCGE). Визначає стандарти, принципи та етичні засади надання кар'єрних послуг у школах, коледжах та службах зайнятості. Whole School Guidance Framework (2017). Це документ для шкіл, що відображає три ключові напрями підтримки учнів: освітній розвиток, особистісне зростання, кар'єрне планування. National Skills Strategy (2025) являє собою стратегію розвитку навичок, що передбачає тісну співпрацю між освітою, бізнесом і державою, підкреслює важливість кар'єрного консультування для формування навичок майбутнього. Further Education and Training Strategy (2020–2024) – визначає роль профорієнтації у системі післяшкільної освіти та навчання дорослих, підтримує розвиток цифрових інструментів (CareersPortal, MyFuture+).

Європейська нормативна база та ініціативи: Європейська рамка якості послуг з професійної орієнтації (ELGPN, CEDEFOP). Ірландія була активним учасником European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN). Рекомендації ELGPN інтегровані в національні політики (наприклад, принципи доступності, міжвідомчої співпраці, орієнтації протягом життя). Європейська стратегія щодо молоді (EU Youth Strategy 2019–2027) – підтримує розвиток молодіжної, зайнятості та інклюзії, заохочує держави-члени до розвитку кар'єрного консультування як інструменту соціальної мобільності. Європейська кваліфікаційна рамка (EQF) – забезпечує прозорість і порівнюваність кваліфікацій, що важливо для орієнтації молоді у виборі освітніх і професійних шляхів. Європейський інструмент профорієнтації Euroguidance. Ірландський центр Euroguidance Ireland діє при NCGE, поширює європейські

практики, проводить навчання для консультантів, підтримує мобільність молоді.

Основним елементом професійної орієнтації в Ірландії є Guidance Counsellors. У середніх школах Ірландії працюють спеціально підготовлені фахівці – шкільні консультанти з профорієнтації (Guidance Counsellors), які допомагають учням визначити свої інтереси, здібності та кар'єрні цілі, обрати відповідні предмети для подальшого навчання, підготуватися до вступу у ВНЗ або до виходу на ринок праці.

Система профорієнтації та кар'єрного росту молоді в Ірландії спирається на національні служби підтримки а саме; National Centre for Guidance in Education (NCGE) – координує розвиток політики та практики у сфері профорієнтації, надає методичну підтримку та проводить навчання для консультантів; CareersPortal.ie – офіційний онлайн-ресурс, що надає молоді доступ до інформації про професії, навчальні програми, ринок праці, тести на визначення інтересів тощо.

Через мережу коледжів та навчальних центрів молодь може отримати професійну освіту, пройти стажування, здобути сертифікати або підготуватися до працевлаштування. FET активно співпрацює з роботодавцями.

Активно реалізуються програми підтримки молоді – молодіжні центри, як-от у місті Кілларні, що мають Знак якості Ради Європи, реалізують програми неформальної освіти, спрямовані на розвиток життєвих навичок, самовизначення та соціальної активності молоді.

В Ірландії має місце і тісна інтеграція системи профорієнтації та кар'єрного росту молоді з ринком праці. Ірландська система профорієнтації тісно пов'язана з потребами економіки. Молодь має змогу брати участь у програмах стажування, дуального навчання, а також отримувати підтримку у працевлаштуванні після завершення навчання.

Ірландія також активно підтримує інтеграцію молоді з інших країн, зокрема українських студентів, релокантів та біженців через адаптаційні програми, мовну підтримку та кар'єрне консультування.

Ірландська модель професійної орієнтації є прикладом системного підходу, що поєднує формальну, неформальну освіту, цифрові ресурси та партнерство з роботодавцями. Вона може бути цінним джерелом натхнення для модернізації профорієнтаційної роботи в Україні, особливо в контексті європейської інтеграції нашої держави.

Система консультування з кар'єрного зростання молоді в Ірландії починається ще під час шкільного навчання і здійснюється консультантами Guidance Counsellors. Ці сертифіковані консультанти надають: освітню, соціальну та кар'єрну підтримку, індивідуальні консультації щодо вибору предметів, вступу до вищих навчальних закладів, можливого професійного шляху, надають допомогу у заповненні заявок через систему CAO (Central Applications Office)

Професійна орієнтація та навички з кар'єрного зростання інтегрується в навчальні програми через предмети SPHE (Social, Personal and Health Education) та TY (Transition Year), де здобувачі освіти проявляють свої інтереси, проходять стажування, відвідують підприємства тощо.

Система професійної орієнтації та кар'єрного зростання молоді в Ірландії активно використовує національні платформи та цифрові ресурси такі як CareersPortal.ie – центральний он-лайн ресурс з інформацією про професії, навчальні заклади, ринок праці, з тестами інтересів та відеоінтерв'ю з фахівцями. Qualifax.ie – це база даних освітніх програм, курсів, сертифікатів, що допомагає молоді знайти відповідну траєкторію навчання. National Centre for Guidance in Education (NCGE) координує політику, проводить тренінги для консультантів, розробляє методичні матеріали. Професійна освіта та стажування – Further Education and Training (FET), під час якої молодь може обрати практичні курси, дуальне навчання, сертифікаційні програми, що поєднують навчання з роботою. Apprenticeships.ie – це платформа для пошуку програм дуального навчання у сферах будівництва, IT, готельного бізнесу тощо (Cedefop, 2025).

Для до кар'єрного розвитку молоді в Ірландії існують декілька підходів: Whole School Guidance Framework – являє собою модель, яка охоплює академічну, особистісну та кар'єрну підтримку, з урахуванням потреб кожного учня. Індивідуалізований підхід – коли консультанти враховують соціальні, емоційні, культурні особливості молоді, зокрема мігрантів та учнів з особливими потребами. Партнерство з роботодавцями та громадами (Work Experience & Career Events) – навчальні заклади співпрацюють з підприємствами, організовують кар'єрні ярмарки, візити на виробництво, зустрічі з фахівцями. Youthreach – це програма для молоді, яка залишила школу. Вона пропонує навчання, підтримку, кар'єрне консультування.

Отже Ірландська модель кар'єрного консультування є багаторівневою, інтегрованою та орієнтованою на потреби молоді.

Вона поєднує формальну освіту, цифрові ресурси, індивідуальні консультації та партнерство з ринком праці. Такий підхід може бути адаптований для українських закладів професійної освіти – з урахуванням європейських стандартів, цифровізації та потреб молоді.

Список посилань

Міністерство освіти і науки України. (2023). *За підтримки МОН стартувало національне пілотування системи профорієнтації дітей і підлітків.* <https://osvitakmr.org/?p=2790>

Пахомов, І. В. (2023). *Сучасні підходи до організації профорієнтаційної роботи в закладі професійної (професійно-технічної) освіти: електронний навчальний курс.* БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. <https://binpo.com.ua/навчальні-та-навчально-методичні-пос/>

Cedefop (2025). *Inventory of lifelong guidance systems and practices – Ireland. CareersNet national records.* <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/inventory-lifelong-guidance-systems-and-practices-ireland-0>

— 90 —

УДК [334.72:331.556.2-054.73]:[620.92:332.14](477)

ПІДГОТОВКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Володимир Артюшенко,
аспірант Інституту професійної освіти
НАПН України,
<https://orcid.org/0009-0003-1897-8701>
e-mail: artyushenko.volodymyr@gmail.com

Анотація. Проаналізовано підготовку внутрішньо переміщених осіб до підприємництва у системі професійної освіти на прикладі відновлювальної енергетики. Виокремлено особливості формування підприємницької спроможності переміщених осіб з урахуванням специфіки енергетичного сектору. Проаналізовано їх демографічний